

Luonnonsuojelualueiden perustaminen Länsi-Lappiin, uusi lausuntopyyntö

14.4.2023

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/963/2018

Asetusluonnokset koskevat Lapin maakuntaan perustettavia luonnonsuojelualueita. Kaikki perustettavat alueet ovat valtion omistuksessa. Alueet on varattu jo aiemmin luonnonsuojelutarkoituksiin, ja ne kuuluvat pääosin eri suojeluohjelmiin sekä Natura 2000 -verkostoon. Suojelluilla alueilla on edelleen mahdollisuus harjoittaa metsästystä, kalastusta ja poronhoitoa sekä luonnonvaraisten marjojen ja sienten keräilyä.

Ylitornion - Pellon Luonto ry kannattaa luonnonsuojelualueiden perustamista. Yhdistys on yhdessä muiden lähikuntien luonnonsuojeluyhdistysten ja matkailuyritysten kanssa tehnyt ympäristöministeriölle esityksen kansallispuiston perustamisesta alueelle. Esityksessä perustettavat luonnonsuojelualueet yhdistyvät luontevasti Metsähallituksen maiden kanssa laajemmaksi kokonaisuudeksi, jonka pinta-ala olisi 30 000 hehtaaria (300 neliökilometriä). Tähän Lounais-Lapin kansallispuistoalueeseen sisältyisivät Mustiaapa-Kaattasjärven ja Kilsiaapa-Ristivuoman soidensuojelualueet, Louevaara ja Romppaat. Suojelu on tärkeä ekosysteemien häiriöttömän kehityksen kannalta ja luontokadon ehkäisemiseksi sekä harvinaisten luontotyyppien säilyttämiseksi.

Alueelle suunniteltu kaivostoiminta on ristiriidassa alueen suojelun kanssa. Vesistöjen kautta kaivostoiminnan vaikutus ulottuu laajalle ja heikentää vesistöjen tilaa, mikä on ristiriidassa vesistöjen ennallistamissuunnitelmien kanssa.

Esiintymien pääarvoaine on kulta eikä sitä lueta EU:ssa kriittisiin eikä strategisiin mineraaleihin. Kulta olisi jalostettava huomattava määrä koboltin jalostamiseksi, mitä voi pitää resurssien haaskaamisena, sillä kullasta ei ole pulaa ja kultakaivoksia Suomessa jo on.

Malmi on kaupallinen termi, joka tarkoittaa mineraalia, jota kannattaa louhia. Louhinnan kannattavuus riippuu voimakkaasti maailmanmarkkinahinnasta sekä tuotantokustannuksista ml. ympäristökustannukset. Keskeinen muuttuja on kullan pitoisuus kalliossa, nämä ovat hankkeessa pienempiä kuin tunnelikaivoksissa ja kannattavuus tavanomaisella kullan hinnalla vaikuttaa mahdolliselta vain avolouhittavilla.

Ylitornion kunnanhallitus vastustaa luonnonsuojelualueiden perustamista. Päätöstä taustoittavat tiedot pitää todella avata, sillä kunnan antama lausunto perustuu kaivosyhtiö Mawsonin markkinointidokumenttiin (<https://mawsongold.com/news-releases/mawson-delivers-us-211-million-npv5-post-tax-from-rajapalot-pea/>). Kannattavuuslaskelmat perustuvat tietyn ajankohdan tietoon ja sekä koboltin että kullan hinnat heilahtelevat suhdanteiden mukaan. Kullan hinta tähän hetkeen on pitänyt pintansa, mutta yhtiön alustavassa kannattavuuslaskelmassa (PEA) käytetty koboltin hinta on laskenut 60 000 dollarista tonnilta 35 000 dollariin/t (London Metal

Exchange). Kobolttin tarve akkumateriaalina on voimakkaasti vähenemässä, sen sijasta käytetään usein rautafosfaattia.

Esiintymien laajuus on liioiteltu. Esiintymiä ei verrata Euroopan tai Suomen tunnettuihin ja vastaavassa spekulaation vaiheessa oleviin esiintymiin. Vertailu maailmanlaajuisesti osoittaa esiintymät pieniksi ja köyhiksi. Avolouhoksiin nähden suunniteltujen tunnelilouhosten investointikustannukset ovat huomattavia, sillä esiintymien jatkeet ovat syvällä ja pitoisuudet suhteessa kustannuksiin pieniä.

Lisäksi louhittavassa kivessä on uraania, joskin yhtiön mukaan (Mawson Oy:n Suomen päägeologi Janne Kinnunen, Meän Tornionlaakso 13.4.2023) niin vähäisiä määriä, ettei sitä voi hyödyntää sivutuotteena. Uraanilöydösten takia energiayhtiö Areva aikoinaan kuitenkin käynnisti kaivoshankkeen, joten on syytä olettaa, että uraanimäärää ei voida sivuuttaa ilman vaikutusten arviointia. STUK: "Uraani on raskasmetalli ja suurina annoksina myrkyllinen etenkin munuaisille ja luustolle. Elimistöstä erittymättä jäänyt uraani kertyy muun muassa munuisiin, luustoon ja maksaan. Suomalaisilla porakaivonkäyttäjillä onkin todettu uraaniin liittyviä lieviä haittavaikutuksia munuaisissa ja luustossa." Uraani liukenee herkästi veteen.

Valitettavasti uudessa luonnonsuojelulaissa ei tullut tiukennuksia malminetsintään valtion muilla suojelualueilla ja uusi luonnonsuojelulaki mahdollistaa tiukasta suojelusta poikkeamisen luvanvaraisesti, eli Metsähallitus voi jatkossakin antaa luvan malminetsintään suojelualueillaan. Luonnontilaisuuden säilyttämisen ja ekosysteemin häiriöttömän kehityksen kannalta merkityksellistä on, että luonnonsuojelualueella malminetsintää toteutettaessa on otettava huomioon toiminnan vaikutukset alueen luontoon.

Ylitornion - Pellon Luonto ry

Seija Piippola
puheenjohtaja

Saara Laivamaa
varapuheenjohtaja

Suomen Luonnonsuojeluliitto

Jari Natunen
erityisasiantuntija, FT